

Rút Exegetické poznámky ke knize Rút

Autor přípravy

[Anna Lavická](#)

1. První reakce

Začátek zní jako pohádka („V době, kdy soudili soudci, nastal v zemi hlad...“)

Celkově se to čte jako román nebo námět pro hollywoodský film (na začátku smrt, pak dramatický návrat, romatická zápleтка, šťastný ko-nec)

Zdá se, že celé je to o věrnosti

Kdo je tady vlastně hlavní postavou?

2.Text

Poznámka k dobové souvislosti:

Příběh knihy Rút se odehrává v době soudců. Konečná písemná podoba byla zaznamenána v době návra-tu z vyhnanst-ví(z babylonského exilu). Pro toto období je charakterist-ká trva-lá starost, aby už více nebyla porušo-vá-na smlou-va. Tématem knihy je tedy věrnost Hospodinova a věrnost jeho smlou-vě. To je také jedním z důvodů, proč si pozdní židovství (po zničení jeruzalémského chrámu), právě o letni-cích, kdy je čtena kniha Rút, jakožto jeden z pěti svátečních svitků, začalo připomínat seslání Hospodino-va zá-ko-na na hoře Sinaj. Aby bylo ještě víc zřejmé, že slovo Boží a milosrden-ství Hospodinovo je to, co lid udržuje při životě (ne chrám a (ne)slavná minu-lost). Že projevem Boží věrnosti je jeho slovo, které dodnes zaznívá a jeho milosrdenství, s nímž se dodnes můžeme potkávat prostřednictvím svých bližních.

2.2.Poznámky k jednotlivým kapitolám

Během první kapitoly se dramaticky mění místo i podmínky. Pravděpo-dob-ným, i když ne výslovně uvedeným důvodem odcho-du Elímelechovy rodi-ny z Betléma do Moábu je hlad. Co se asi muse-lo přihodit, když v Bét-leche-mu, domu chleba, je hlad?

Odpo-věd' je možné hledat v úvodním konstatová-ní, že se tak stalo v do-bě, kdy „soudi-li soudci“. Poslední věta knihy Soudců totiž zní: „Každý si dělal, co uznal za správné“. Je tu otevřená možnost, vyklá-dat si „hlad“ buď jako projev Božího hněvu nebo, „hlad“ někte-rých po lepším ekono-mic-kém zabezpečení, než jaké nabízel Bét-le-chem. Je otázkou, co bylo sil-něj-ším moti-vem pro odchod: zda ztráta důvěry v Hospodina nebo naděje na nový

ekonomický začátek? V textu se to nijak nesoudí (jediný, kdo později situaci soudí, je Noemi).

Ovšem, blahobyť moabských polí se ukáže pro Efratejce z judského Betléma jako smrtonosný (sr Dt 23,4n – Moáb místo zatracené, prokleté Hospodinem). Elímelech, z jehož rozhodnutí se rodina vydává do Moábu, umírá a posléze umírají i jeho dva synové, Machlón a Kiljón (zajímá-li vás význam těchto jmen, zajistě symbolických, najdete jej v ekumenickém překladu s výkladem SZ, 4. díl, str.214). Nyní iniciativa a rozhodování přechází na ženu. Noemi se nachází v krizové životní situaci: bez muže, bez synů, v cizí zemi, s pocitem odpovědnosti za své dvě snachy, Orpu a Rút, rovněž bezdětné. Z hlediska lidského, beznadějná situace; z pohledu Božího, situace zralá pro změnu. Tady (1,6) se poprvé v objevuje klíčové slovo „navrátit, vrátit se“ (š-v-b), které pak v celé knize Rút najdeme ještě 11krát (šestkrát o návratu do Moábu, šestkrát o návratu do Bét-lechemu). Noemi totiž uslyšela v moabských končinách, že „Hospodin se opět přiklonil ke svému lidu a dal mu chléb“ (1,6b). To-to je první z pouhých dvou míst, kde je v knize Rút zmíněno přímé Hospodinovo jednání (další je ve 4,13). Už zde můžeme vnímat, že Hospodinovo přiklonění se (Boží milosrdenství a věrnost) se vztahuje také k Noemi. Ona to ovšem tak pro sebe nedokáže vnímat. Naopak, vnímá Boha jako svého nepřítele (Hospodin je proti mně, Všemohoucí mi připravil zlý úděl; 1,21). Svým snachám jej však prezentuje jako milosrdného, do jeho péče je odkazuje (1,8-9). Nechce připustit, aby ony měly podíl na jejím trpkém údělu (1,13). Noemi přeje svým snachám budoucnost (kterou pro sebe nevidí), nemá k nim majetnický vztah. A opět je rozhodování na ženách, který z „návratů“ si vybrat: do Bét-lechemu nebo do Moábu? Orpa se vrací ke svému lidu a ke svým bohům (1/15). Zachovala se „normálně“. Zato Rút se chová nestandardně (abrahamovsky) a mluví jako prorok (1,16-17). Motivací k takovému jednání jí byla solidarita (milosrdenství, věrnost) s její tchýní.

A opět dochází ke změně místa a podmínek: Provizorium (desetileté) končí, nastává čas návratu; doba hladu v Bét-lechemu končí, nastává čas žní. Noemi však tu změnu nevnímá pozitivně, nýbrž negativně. Zdá se jí, že nemá na co navázat, cítí se prázdná; Boha stále vnímá jako toho, kdo se obrátil proti ní. Vyjádřením tohoto pocitu je touha změnit si jméno: z rozkošné Noemi na trpkou Maru (1,20). Zatím není schopna rozpoznat, jakým požehnáním je pro ni Rút (že je pro ni lepší než sedm synů, viz 4,15). Závěrečná věta této, v podstatě smutné, kapitoly, na nás dýchne nadějí: Přišly do Betléma, když začínala sklizeň ječmene (1,22).

Druhá kapitola je v podstatě popisem jednoho pracovního dne Rút. To je nápadný kontrast vůči první kapitole, která pojednává kus života (cca 10let) Elímelechovy rodiny. Je to právě

Rút, kdo se zde ujímá iniciativy. Začátek a konec kapitoly je vyhrazen Noemi původně apatické, která se však nakonec mění v tu, jež žehná a má dobrou naději, výhled do budoucna, která mění svůj postoj a přijímá to, co se stalo na počátku. Kontrast je také v atmosféře: zatímco první kapitola je nabitá dramatickými událostmi, zde vládne pracovní ruch a ovzduší smíření. Pro Noemi je Rút stále dcerou (1,11,13; 2,2); bez rozsáhlého popisování tento výraz charakterizuje jejich vzájemný vztah. Zajímavé je, že stejně ji už při prvním setkání oslovuje i Boáz (2,8), rozhovor s nímž stojí ve středu kapitoly. Zatímco šéf služebníků o ní mluví jako o „moabské dívce“, jako o cizince, která není integrována do společnosti, nepatří nikam (2,6). Už toto oslovení implikuje Boázův lás-kypl-ný (milosrdný, solidární) vztah k Rut (ne jen jako k osobě, ale především k jejímu údělu cizinky, bezdětné vdovy, pečující navíc o starou tchýni, rovněž bezdětnou vdovu). Už teď se stává zastáncem (goelem; § 8) i když o tom ještě neví...

Boáz je bohatý i bohabojný. Je to „klad'as“ kaž-dým cou-lem. Není tak popisován. Vyplývá to z toho, jak mluví a jedná. Jeho síla (což je i význam jeho jména) pramení z toho, že umí interpretovat Zákon (Lv 23,22). Vy-klá-dá zákon Hospodinův tím, že jej žije, že dává víc, než je potřeba jen pro přežití (2,16). Chléb, který Hospodin dává svému lidu (1,6), přichází skrze něj i k těmto dvěma vdovám, týká se i jich. Přes Boáze a Rút poznává i Noemi, že Hospodin není Bohem přežití, ale Bohem hojnosti. Rút je tady tou, která komunikuje se všemi: s Noemi, se služebníky, s Boázem (celá 2. kapitola se jen hemží dialogy). Rút je ta, kdo vytváří pouto mezi Boázem a Noemi (a Boáz je vlastně prostředníkem mezi Bohem a Noemi). Tématem druhé kapitoly je tedy vytváření pout (což je hlavní „pracovní náplň“ Rút).

Ve třetí kapitole se důraz od hladu a nasycení přesouvá na radost, pokoj a odpočinek. Noemi se stále víc otevírá a vnímá Boží milosrdenství. Myslí na budoucnost Rút (v 1. a 2. kapitole to bylo obráceně). Je to ona, kdo se teď ujímá iniciativy. Vede svou snachu Rút k nové odvaze: k odvážné důvěře, že je tu pro ni (pro ně obě) možnost nejen mít podíl na chlebu izraelské země, ale také podíl na budoucnosti (na spáse). Noemi vymyslí poněkud riskantní plán. K charakteristice Rút patří, že riskuje: z lásky, z milosrdenství ke své tchýni (v 1. kpt, když se vrací s Noemi. do Betléma, ve 2. kpt. když jde na cizí pole sbírat klasy, ve 3. kpt. když jde za Boázem v noci na mlat). Není to vynucené, je to projev její věrnosti (což je také jeden z významů termínu chesed, jinak:

1. milosrdenství (ve vztahu Boha k člověku),
2. vděčnost, zbožnost (ve vztahu člověka k Bohu), ale také
3. vládnost, oddanost, sounáležitost, účastenství, solidarit, věrnost (ve vztahu člověka k člověku). Se všemi významy termínu chesed se v knize Rút setkáváme.

Děj třetí kapitoly se odehrává o dožínkové slavnosti - slavnost vděč-nos-ti Hospodinu za jeho milosrdenství a věrnost, za jeho dary k životu. Vázala se k ní řada bohoslužebných obřadů. Je tedy možné, že Boázovo jídlo a pití a následná „dobrá nálada“, byla obětním hodem. Rovněž na hroma-du obilí neuléhá Boáz proto, aby jí uhlídal před případnými škůdci, tím méně, aby se jen posilnil spánkem, Uléhá tu v očekávání věšteckého snu (ČEP, překlad s výkladem, str.222). Místo tajemného vidění či zname-ní vidí o půlnoci Boáz u svých nohou ženu z masa a kostí, která se dovolá-vá jeho pomoci, jeho zastání. Je mu tak naznačeno, co se Hospodinu líbí jako projev vděčnosti, jako odpověď na Boží milosrdenství a věrnost: milosrden-ství lidské (milosrdenství chci, a ne oběti; sr) a věrnost smlouvě Hospodino-vě(sr Dt 25,6n).

Rút se slovy „rozprostři křídlo svého pláště nad svou nevolnicí, vždyť jsi zastánce“ (sr Ž 91), dovolává Boázovy věrnosti Hospodinově smlou-vě. Tady je zajímavá souvislost:

Ve 2,12 ji Boáz odkazuje na Hospodinovo zastá-ní, na jeho odplatu a požehná-ní („ať tě bohatě odmění Hospodin, pod jehož křídla ses přišla uk-rýt“ ; zde ve 3,9 Rúť hledá konkretizaci tohoto požehná-ní právě u Boáze („rozprostři křídlo svého pláště“). Ve 2. kapitole Boáz na Hospodina odka-zu-je, ve 3. kapitole sám jedná jako Hospodin, tj. podle jeho vůle (spraved-livě, milosrdně, stává se zastáncem). Na Boázovi je demonstrová-no, že věr-nost Hospodinu se projevuje v činech milosrdenství.

Termínem poznat (j-d-') je celá kapitola přímo prošpikována. Je důleži-té některé věci znát, poznat a jiné naopak „nepoznat (v.14). Je také zájima-vé, jak zde „poznáváme“ jednotlivé aktéry děje: Noemi je stále důsledně jmenována jako tchýně ve vztahu k Rúť (3,1; 3,6; 3,16). Zdůrazňuje se tím příbuzenský vztah, jímž se Rúť dostává více do centra.

Rút je nazvána „ženou znamenitou“ (3,11), to je významný posun od pozjmenová-ní „moabská dívka“ a „dcera“. Boáz je označen jako „zastánce“ (3,9) a sám se také tak nazývá (3,12).

Ve čtvrté kapitole Boáz (konečně?) bere věci do svých rukou, stává se iniciáto-rem děje. V této kapitole jsme stále svědky, jako by se i na tomto místě, kde si Boáz bere Rúť, obnovovala smlouva (sr. obno-va smlouvy, Joz 24). Také proto si Židé o letnicích připomínají četbou knihy Rúť smlouvu s Hospodinem, dar Desatera). Boáz se aktivně ujímá „té záležitosti“ (viz 3,18), totiž uplatnění levirátního zákona (Dt 25,5-10). Boáz patří k izraelské-mu národu, ale jeho interpreta-ce zákona je velkorysá (zahrnuje do jeho platnos-ti i cizin-ku). Ve čtvrté kapitole je to (již dříve zmíněné) druhé místo v celé knize Rúť, kde Bůh jedná přímo a sice když dopřál, aby Rúť otěhotně-la (4,13). Bůh není jen tím, kdo dává chleba (1/6), ale je tím, kdo vykupu-je, dává budoucnost. Zdánlivě paradoxně je celá kniha zaměře-na na Noemi (Noemi se narodil syn,;4,17). Noemi, která byla v 1. kapitole tak trpká,

Bůh potvrzuje své milosrdenství a svou věrnost přes příslušníka svého lidu a zahrnuje do tohoto procesu také cizinku. Celý příběh a postoj Rút a posléze i Boáze, pomůže, umožní Noemi odhalit, zahlédnout Boží (milosrdnou) tvář. Namís-to, aby dal zaniknout Elímelekovu rodu, se Bůh projeví jako Vykupitel, Zastánce: pro Noemi, Rút, Moáb, lidstvo... Bůh se projeví jako ten, kdo má zájem o záchranu jak Izraele, tak pohanů. Narodí se Obéd (to není zkomolenina slova oběd :-)) , syn Boáze a Rút. Význam toho jména je ctitel nebo služebník Hospodinův. Tím jménem je předznamenán Mesiáš, který bude služebníkem Božím (sr Iz 53). O syna Rút (za-stánce), má zájem všechnen lid (4,11) - a také o Mesiáše má zájem všechnen lid (sr Lk 2,10-11). Závěr kapitoly dává najevo, že bez svazku Boáze a Rút by nebyl ani David ani Mesiáš...(sr.4,22; Mt 1,16). Rút je knižkou přechodu: od doby Soudců (kdy si každý dělá, co chce), k době smíření (době mesiášské).

2.3. Poznámky k některým důležitým výrazům

navrátit se, navracet se, ale také změnit úděl, obrátit se (š-v-b) znamená zde především změnu pohledu na věci, na události, na lidi. Vnitřní proměna se projeví vnějším postojem. Kniha Rút a její důraz na milosrdenství a věrnost je výzvou ke všeobecné konverzi, k obratu k Hospodinu, k návratu věrnosti jeho smlouvě

milosrdenství (chesed) Toto podstatné jméno je považováno za hlavní, klíčový pojem sémantického okruhu „milosti.“ - „Způsoby překladu jsou poměrně rozmanité, závislé na frazeologii a kontextu (viz poznámky ke 3.kpt). Moderní terminologický průzkum (Nelson Glueck) dokládá důležitost vzájemné smluvní vázanosti partnerů při uplatňování chesed; tento pojem označuje jednání, jež je předem vymezeno společenským vztahem. Nejedná se tedy pouze o svobodný akt milosti, nýbrž je to čin vztahové solidarity. Oponenti „smluvního pojetí“ (Alfred Jepsen, Katharine Doob Sakenfeld), označují chesed spíše jako aktivní úkon, nikoli jako přístup či stav mysli; zpravidla se jedná o akci zacílenou k vysvobození druhého; konání se odehrává v již existujícím vztahu, ; je to úkon, jež se očekává či požaduje od osoby v daných okolnostech „mocné“; adresátem dobrodiní je naopak osoba, jež nemá prostředníky, aby dosáhla kýžené ochrany či vysvobození; chesed není právně založený čin, silnějšího partnera tedy nelze nutit; zůstává věcí svobodné volby potenciálního pomocníka, zda požadovaný úkon vykoná nebo nevykoná. Týká se především podstatné nouze, příjemce dobrodiní si není s to sám pomoci, ani nemůže dosáhnout pomoci žádným alternativním způsobem. Velmi často je tento výraz zdvojen termínem 'emet (věrnost), mluví-li se v SZ o Bohu (milosrdenství a věrnost jsou v charakteristice Hospodina natolik ustálené pojmy, že představují v biblické hebrejštině formuli). Ze vztahové reciprocity, jež je základní strukturou pojmu, pak vyplývá, že člověk zahrnutý Boží milostí sám odpovídá vděčnou odevzdaností Bohu a solidární vstřícností vůči bližním. Takové jednání lze označit

týmž termínem chesed,, člověka takto jednajícího pak výrazem chásíd /Boží/ „věrný“, „zbožný“ (dle M. Prudké-ho z knihy Milost podle Písma a starokřesťanských autorů, str. 13-15; vydal Mlým 2004).

zastánce, vykupitel (גִּבּוֹר – vykupuje pozemek a přeneseně i Rút z jejího ponížení tím, že se jí ujímá jako její manžel – dává jí nový život. Vykupitel se ujímá dědictví svého zesnulého příbuzného o své újmě a zachraňuje ne-jen život, ale i lidskost Rút a Noemi. Vykupitel prokazuje milosrdenství – to je podstata záchrany: není nevšímavý k cizímu neštěstí

levirát – svatba příbuzného zemřelého muže s vdovou (sr Dt 25,5-10; Gn 38), aby nebylo vymazáno jméno zesnulého. Je to legální možnost pro vdo-vu, aby měla syna, který se o ni postará na stáří a který převezme po zesnulém manželu vdovy jeho roli.

gecila – výkup pozemku (Lv 25,25; Jr 32,7-8). Opatření, aby se půda nedosta-la do cizích rukou. Noemi měla pozemky po zesnulém manželovi a potřebovala goela, který by je vykoupil, zachoval a pak buď Noemi prodal nebo dluh odpustil a pozemky jí vrátil (daroval). To je záchrana práva na místo k životu (aby se člověk nemusel prodat do otroctví).

3. Teologická témata

a) milosrdenství a věrnost v rozličných podobách. Zajímavé je že termín věrnost ('emet) se v knize nevyskytuje i když o ni jde především (věrnost Hospodina svému lidu, věrnost jeho smlouvě, věrnost bližnímu v těžké život-ní situaci...) Věrnost, která způsobuje „sterilitu budoucnosti“, je pouhou slepou poslušností zákona. Kdežto v Rút stojí v popředí služba životu. Prostřednictvím druhých můžeme zakoušet Boží milosrdenství nebo je sami druhým zprostředkovat; souvisí to s vírou. Dominantou příběhu je zde nenarušitelné Boží vyvolení, milosrdenství a věrnost.

b) vztah k pohanům, k cizincům: v tomto směru je kniha Rút ukázkou, jak by pohané měli být obraceni na víru. Je apelem k odvaze pohlédnout (jako na člověka) na toho, od kterého se už nic nečeká (bezdětná vdova). Noemi nemohla od Rút jako od pohanky, od cizinky(dopředu) očekávat nic, ale nakonec jí skrze Rút přichází záchrana. Boáz je schopen učinit „zlomový krok“. Riskuje, když před společenstvím řekne, že si moabskou Rút vezme (sr. zákaz, aby si Izraelci nebrali pohanské ženy, Neh 13,23nn). Protože kniha Rút vznikla po babylonském zajetí, kdy byl tlak na to, očistit se od cizinců (pohanů), je možné, že tento její důraz je korektivem k tehdejšímu všeobecnému trendu. Otázka, která patří možná spíš do „dnešního pohledu na text“: Jak přijímáme cizince, kteří se snaží integrovat a jsou nám často nepříjemní? Umíme „příchozí“ přijímat v jejich odlišnosti? Kniha Rút nás učí, že všechno velmi závisí na vztazích a vztahy zde velmi souvisí s komunika-cí...

c) soteriologie: Na Rút se ukazuje, že zákony Tóry (paběrkování, 2,2n, levi-rát-ní sňatek, výkup pozemků) mají soteriologický charakter – pečovat o potřeb-né v nouzi (solidarita). Patří sem také záchrana hosta a vdovy (host – Rút, vdova – Noemi; sr Dt 10,18-19). Vdova postrádá nárok na dědictví po muži (Nu 27); je odkázána na příbuzné (zejména prvorozený syn). Nejtěžší úděl – bezdětná vdova. Záchrana přichází od Rút (syn) a Boáze (zastánce).

4. Dnešní pohled na text

Kniha Rút není román; je to zpráva, která se týká víry židovského národa i zpráva pro naši víru. Vyprávění se může vztahovat na každého („nějaký muž“; 1/1), kdo se musí v určité situaci rozhodovat. Věrnost je především schopnost změny smýšlení, sebereflexe, změny směru od sobectví (nebo pouze svého zájmu) ve prospěch druhého.

Nositelkami příběhu jsou ženy; je tedy možné diskutovat tzv. „žen-skou otázku“. Dalším sociálními tématy jsou zde: solidarita rodiny, téma běžen-ců a asylantů, mezigenerační vztahy a dialog. Kniha Rút je knihou dialogů; je to příběh o komunikaci.

5. Starozákonní souvislosti:

Je zde zřejmá souvislost s vyvolením Abrahama („budeš požehnáním pro všechny národy“ Gn 12). Hospodin dovede svůj úmysl k cíli, i když „z ven-ku“ to tak nevypadá. Vnímáme zde ozvěnu Hospodinova jednání s Abrahámem. Totiž Boží věrnost, která je konstantou Božího jednání. Lid-ská věr-nost (druhému, Boží smlouvě, Bohu), má proto požehnání, je požehnaná.

Novozákonní vyústění (soteriologické):

Rút v Ježíšově rodokmenu (Mt 1,1-16) je zařazena mezi ženy (hříšnice), jejichž manželství Bůh zvláštním způsobem požehnal. Církevní otcové vidí Rút jako metaforu pro pohany. Rút je postava víry – víra ji přivedla do Iz-rael-e a pak i do Davidova rodokmenu. Příbuznost podle víry bude později hrát i u Ježíše velkou roli (M 3,32-35). Důvod seřazení jmen v Ježíšově ge-nealo-gii má jistě širší význam, než jen pokrevní. S každou postavou se pojí příběh o něčem, co se později objeví i na mesiášovi. - On je jakoby vyvr-chole-ním těchto dílčích příspěvků (kamínků mozaiky) do rodokmenu ži-vota. V případě Rút je to samozřejmě věrnost Bohu a Izraelskému lidu, dále její pozice ve společenství (je na nejnižším stupni) a konečně její spo-lečen-ská role – jakmile se objeví, ponouká svou přítomností k nastolení práva (levirát a výkup pozemků). Je pozoruhodné, že v první kapitole Ma-toušo-va evangelia, kde je vypsán Ježíšův rodopis, jehož členkou je i Rút, bezprostředně následuje vyprávění o události početí a narození Ježíše – Vykupite-le, Zachránce, Mesiáše (Mt 1,23) Josef je zde podobný Boázovi: ujímá se Marie, je jejím zastáncem... Když se podíváme zpátky na Rt 4, napad-ne nás, že tenkrát, když se narodil syn Rút a Boáze, slavili vlastně v

Betlé-mě „malé vánoce“.

Soteriologické prvky knihy Rút najdeme v NZ beze zbytku: Ježíš prokazuje milosrdenství, ujímá se ubohých a vrací je do života tak, jako Boáz (to je z hlediska NZ klíčová postava).

6. Podněty ke kázání

Myslím, že je vhodné kázat knihu Rút *lectio continua*, případně jako čtyř-díl-ný seriál. Tak aspoň lépe vynikne, jak různé podoby může mít věr-nost, milosrdenství, solidarita a jak se Boží věrnost a věrnost lidská prolíná-jí.

Jistě lze z Rút použít jen určitý oddíl či několik veršů, pokud se jedná o kázání kazuální. - Bud' svatební (a to ne právě 1,16-18, kde Rút slibuje věrnost své tchýni); spíš mám na mysli třetí kapitolu (při troše odvahy), kdy se dá zdůraznit vzájemná důvěra a spolehnutí na Boží věrnost, že On jedná a žehná, když (my) se dovoláváme jeho slova (3,9), jeho zaslíbení, když dbáme na ustanovení jeho zákona (na Boží vůli).

Zkusila jsem také využít „dobové pozadí“ knihy Rút (situace sklizně, letnice, nový chléb, nová naděje) v souvislosti se Sk 2 pro svatodušní kázá-ní. Duch svatý jako Boží záchranná akce (milosrdenství) pro dosud bez-radné učedníky, naděje tam, kde dosud nebyla, potvrzení Boží věrnosti: učedníci jsou uschopněni Duchem svatým k vlastní akci (kázání evangelia), která vede k záchraně mnohých...

Příběh knihy Rút se dá také vděčně využít na rodinnou neděli či k přípra-vě táborového programu pro děti. Nabízím několik nápadů: jed-notli-vé scény namalovat jako komiks (A3, A4) a prádelními kolíčky je po-stupně připevnit na šňůru (jednotlivé děti mohou číst text v „bublinách; vznikne z toho vlastně jakési divadlo). Nebo je možné k příběhu namalovat obrázky a použít je bez textu (pak je potřeba obrázků víc) jako němý film a se skupi-nou dětí jej „promítnout“ ve shromáždění. Děti běhají jedno po dru-hém s obrázky, tak aby na ně všichni účastníci shromáždění dobře vi-dě-li, v pozadí stojí „kameraman“ (kameru lze úspěšně vyrobit z krabice od margarínu a jedné pet lahve od matonky). Je možné si k „filmu“ vymyslet hudbu, název vyrobit titulky... Při nedostatku vlastní invence můžete vy-u-žít písničku z TdV „Tím vše začíná“, str. 78-82. Pokud se vám nechce moc malovat, stačí pro případnou motivaci k uvedení příběhu dva ob-rázky: 1. sehnutá žena nese pytel. Napsat do něj, co asi vleče, co ji tíží: smutek, oba-vy, stáří nejistota, vyčítky svědomí... 2. obr: Dvě ženy, stará a mladá, nesou pytel společně. Napsat, co ubylo, co přibylo, co zůstává: ne-jistota, solidarita, vděčnost, láska...

(K přípravě tohoto textu jsem využila materiály biblické animace biblist-ky Nicol Faber a poznám-ky ThDr. Jiřího Beneše k soteriologickému charakte-ru kniny Rút.)

